บทความงานสร้างสรรค์ (Creative Work Articles)

การประพันธ์ทางเดี่ยวจะเข้เพลงสุดสงวน สามชั้น สำเนียงมอญ

The Creation of the *Chakhe* Solo Version in *Sud Sa - Nguan Sam Chan* with the *Mon* Musical Dialect Style

อธิพัชร์ สุวรรณวัฒนะ

Athipat Suwanwattana

อาจารย์วิทยาลัยนาฏศิลป สังกัดสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ /

Lecturer, The College of Dramatic Arts, BunditpatanasilpaInstitute of Fine Arts

athipatsu@gmail.com

Received: March 22, 2024 **Revised:** July 23, 2024 **Accepted:** August 23, 2025 **Published: August** 31, 2025

บทคัดย่อ

การประพันธ์ทางเดี่ยวจะเข้เพลงสุดสงวน สามชั้น สำเนียงมอญ เป็นการประพันธ์สำนวนกลอนในลักษณะ “ทางเดี่ยวจะเข้” โดยยังคงรูปแบบทางเดี่ยวตามอย่างจารีตเดิม เพลงสุดสงวน สามชั้น เป็นเพลงไทยสำเนียงมอญที่มีท่วงทำนองเรียบง่าย มีท่อนเดียว ประเภทหน้าทับปรบไก่ 6 จังหวะหน้าทับ ผู้สร้างสรรค์ประพันธ์ทางเดี่ยวจะเข้ให้มีลักษณะสำนวนกลอนเที่ยวแรกเป็นสำนวนทางพื้น ผูกกลอนให้มีลีลาเฉพาะสำหรับจะเข้ สอดแทรกกลวิธีและกลวิธีพิเศษคือการบรรเลง “สายลวด” รูปแบบต่าง ๆ และสำนวนกลอนผสมผสานกันระหว่างสำนวนกลอนที่มีความเรียบง่ายและสำนวนที่ซับซ้อน การใช้กลวิธีการดีด “ทิงนอย” ให้เป็นทำนองใกล้เคียงกับ “มือฆ้อง” หรือการดีดแบบ “จาว ๆ” ซึ่งควรปรากฏอยู่บ้างในการประพันธ์ทางเดี่ยว เที่ยวหลังประพันธ์ให้เป็นสำนวนทางกรอสำเนียงมอญความยาว 4 ประโยค เพื่อสำแดงสำเนียงมอญให้มีความโดดเด่นเพิ่มอรรถรสและความอ่อนหวานให้กับท่วงทำนองหลังจากนั้นเป็นทำนองทางพื้นจนจบเพลง สำนวนทางเดี่ยวสอดแทรกอัตลักษณ์เพลงไทยสำเนียงมอญด้วยทำนองเรียงเสียง ลักจังหวะและยักเยื้องจังหวะ การซ้ำทำนองในจังหวะย่อย ผู้สร้างสรรค์ได้ประดิษฐ์กลวิธีพิเศษคือการดีด “สะบัดควงเสียง” ซึ่งได้แรงบันดาลใจจากการใช้นิ้วควงของซอและปี่มาใช้ในทำนองเดี่ยวเที่ยวแรก ทำนองในช่วงท้ายของเพลงผู้สร้างสรรค์ประพันธ์สำนวนกลอนให้มีความโลดโผนด้วยกลวิธีการดีดสะบัดและการดีดขยี้เป็นทำนองสรุปเพื่ออวดศักยภาพของผู้บรรเลงด้านทักษะความคล่องแคล่วชำนาญและแม่นยำ

คำสำคัญ: เพลงสุดสงวน , ทางเดี่ยวจะเข้, เพลงสำเนียงมอญ

Wipitpatanasilpa Journal of Arts

Abstract

Creating solo compositions is a highly reserved art in music. The rhythm rates, three-tiered tones, and Mon pronunciation form the basis of composing poetic verses, presented in a solo style. The solo piece reserves a three-tiered Thai melody with Mon pronunciation, characterized by its simplicity and a single verse, belonging to the genre of Nata Krab kai with six-beat overlapping tones.

Composition of solo pieces must incorporate the poetic verse “first journey” and “return journey.” The first journey embodies traditional verses, interwoven with unique rhythms specifically crafted for the insertion of various improvisational techniques, particularly the performance of “sailors,” in different forms. Verses are interwoven between simple and complex ones, utilizing various techniques such as mimicking the sound of plucking strings or the “jaw jaw” technique. These techniques should be subtly integrated into the solo composition. The return journey presents Mon-toned verses with a length of two six-beat tones. This is a characteristic of solo pieces, often featuring disguised melodies within the original root melody and incorporating Thai-Mon musical identities throughout different sections with varying tonal sequences, rhythmic nuances, and beat accents. Repetition of melodies in sub-beats enhances the flavor and sweetness of the composition. A special technique invented is the “plucking resonance,” inspired by the use of the thumb and index finger of the zither and flute in the first journey.

Towards the end of the composition, the composer crafts verses with fluidity through techniques of plucking and flicking, summarizing the melody with the intention to showcase the performer’s prowess, agility, and precision, aiming to impress with their skillful and accurate execution.

Keywords: Sud Sa - Nguan, the *Chakhe* Solo Version, *Mon* Musical Dialect Style

บทนำ

จะเข้ เครื่องดีดไทยที่มีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินทำนองไปตามโครงสร้างของทำนองหลัก โดยการแปรสำนวนกลอนที่สอดแทรกการประดิษฐ์ทำนองอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะด้วยกลวิธีและกลวิธีพิเศษของจะเข้ที่ไม่พบในเครื่องดนตรีประเภทอื่น ๆ คือการใช้ “สายลวด” ได้แก่ การดีดทิงนอย การดีดกระทบสามสาย การดีดรูดสายลวด การดีดตบสายลวด ล้วนเป็นกลวิธีที่ช่วยเพิ่มอรรถรสให้แก่ท่วงทำนองให้มีความโดดเด่นและแตกต่างจากเครื่องดนตรีอื่น ๆ โดยเฉพาะสำนวนกลอนเพลงเดี่ยวจะเข้นั้นมีความหลากหลายและมีความไพเราะที่มีลักษณะเฉพาะบ่งบอกสำนวนกลอนของความเป็น “ทางจะเข้”

“ทาง” มีความหมาย 3 ประการ ประการแรกหมายถึงวิธีการดำเนินของทำนองของเพลง เช่น ทางเดี่ยว ทางหมู่หรือทางรวมวง ประการที่สองหมายถึงวิธีดำเนินทำนองของเครื่องดนตรี เช่น ทางระนาด ทางซอ ทางจะเข้ ทางปี่ประการที่สามหมายถึงระดับของเขตบันไดเสียง เช่น ทางเพียงออ ทางใน ทางกลาง เป็นต้น (บุญธรรม ตราโมท, 2545) การประพันธ์ทางเดี่ยวจะเข้เพลงสุดสงวน สามชั้น สำเนียงมอญนี้เป็นการสร้างสรรค์สำนวนกลอนเพลงสุดสงวน สามชั้น ในลักษณะ “ทางเดี่ยว” มีบันไดเสียงคือทางกลางเป็นประธานและบันไดเสียงทางขวาเป็นทางรอง ด้วยจะเข้มีคุณลักษณะพิเศษที่ส่งผลให้การแปรทำนองของจะเข้เป็นไปอย่างอิสระ จะเข้มีสาย 3 สาย ได้แก่ สายเอก สายทุ้ม และสายลวด มีนม 11 นม จึงทำให้มีช่วงเสียง ที่กว้างสามารถดำเนินทำนองได้ถึง 36 เสียง (ขำคม พรประสิทธิ์, 2560) อีกทั้งสำนวนกลอนจะเข้ยังประดับประดาด้วยกลวิธีและกลวิธีพิเศษอันบ่งบอกเอกลักษณ์ของจะเข้ ได้แก่ การดีดกระทบสายฉ่างหรือสายลวดที่เรียกว่าการดีด “ทิงนอย” ดีดกระทบสายทุ้ม ดีดรัว ดีดกล้ำ ดีดสะบัด ดีดปริบ ดีดโปรย ดีดติ๋ว ดีดแต๋ว ดีดตบสาย เป็นกลวิธีที่ช่วยเพิ่มสีสันของเสียงจะเข้ให้มีความโดดเด่นมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะ “ทางเดี่ยว” ของจะเข้นั้นแสดงถึงภูมิปัญญาและความสามารถของผู้ประพันธ์ในการประดิษฐ์และเรียบเรียงสำนวนกลอนหรือเรียกว่า “การผูกกลอน” ที่มีความสัมพันธ์กับโครงสร้างทำนองหลักโดยตกแต่งให้สำนวนกลอนมีความแตกต่างจากแนวการดำเนินทำนองในรูปแบบการบรรเลงรวมวงหรือบรรเลงหมู่ เนื่องด้วยการบรรเลงเดี่ยวมีจุดประสงค์เพื่ออวดฝีมือและความแม่นยำของผู้บรรเลง ทางเดี่ยวจะเข้แต่ละทางมีแตกต่างกันตามวัตถุประสงค์ของผู้ประพันธ์ บางทางมีสำนวนกลอนในลักษณะราบเรียบไม่โลดโผนท่วงทำนองมีความคล้องจองสัมพันธ์กัน บางทางอาจมีสำนวนกลอนที่โลดโผนซับซ้อนและต้องใช้แนวการบรรเลงที่รวดเร็วกระฉับกระเฉงมีกลเม็ดเด็ดพรายเพื่อต้องการอวดทางเพลงและความคล่องแคล่วของผู้บรรเลง ทั้งนี้ผู้บรรเลงเพลงเดี่ยวต้องอาศัยความแม่นยำและกำลังที่เกิดจากการฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอจนเกิดความชำนาญ ยิ่งเป็นเพลงเดี่ยวที่มีความยาวยิ่งต้องอาศัยกำลังในการบรรเลงที่มากขึ้นตามไปด้วย เช่น เพลงเดี่ยวกราวใน เพลงเดี่ยวทยอยเดี่ยว เพลงเดี่ยวเชิดนอก เพลงเดี่ยวจะเข้ที่นิยมบรรเลงกันอย่างแพร่หลายเป็นที่รู้จัก เช่น เดี่ยวลาวแพน เดี่ยวแขกมอญ เดี่ยวจีนขิมใหญ่ เดี่ยวนกขมิ้น นักดนตรีไทยได้ประพันธ์ทางเดี่ยวจะเข้เพลงต่าง ๆ ขึ้นมาอีกมากมาย การคิดประดิษฐ์ทางเพลง กลวิธีและกลวิธีพิเศษใหม่ ๆ เพื่อให้ได้อรรถรสในการบรรเลงและตอบสนองความต้องการของผู้บรรเลงและผู้ฟังมากขึ้น ผู้สร้างสรรค์จึงได้ประพันธ์ทางเดี่ยวจะเข้เพลงสุดสงวน สามชั้น สำเนียงมอญ โดยประพันธ์ทำนองที่มีอัตลักษณ์ของเพลงไทยสำเนียงมอญสอดแทรกไว้ในช่วงต่าง ๆ ของเพลงเพื่อให้สอดคล้องกับบันไดเสียงและลีลาของเพลงสุดสงวนที่มีความไพเราะอ่อนหวาน

สมัยกรุงศรีอยุธยามีชนชาติมอญอพยพย้ายถิ่นฐานเข้ามาอาศัยและตั้งรกรากอยู่ทั้งในราชธานีและบริเวณใกล้เคียง นำพาเอาวัฒนธรรมประจำชาติมอญเข้ามาด้วยจึงทำให้อารยธรรมของชนชาติมอญแพร่กระจายไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศไทยในปัจจุบัน คนไทยเชื้อสายมอญกระจายอยู่ในหลายพื้นที่ อาทิ จังหวัดปทุมธานี นนทบุรี สุพรรณบุรี กาญจนบุรี นครราชสีมา ราชบุรี เป็นต้น เอกลักษณ์อันโดดเด่นของชาวมอญ เช่น ภาษา อาหารการกิน เครื่องแต่งกาย ประเพณี รวมถึงวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติที่มีความงดงามและความไพเราะเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ทั้งรูปลักษณ์ของเครื่องดนตรีและทำนองเพลง ความงามในวัฒนธรรม

มอญได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่ปรากฏหลักฐานชัดเจนคือ “ปี่พาทย์มอญ” ซึ่งเคยมีบทบาทสำคัญมาตั้งแต่อดีตปรากฏหลักฐานทางประวัติศาสตร์เมื่อครั้งมีปี่พาทย์มอญร่วมบรรเลงในงานสมโภชพระแก้วมรกตช่วงต้นกรุงรัตนโกสินทร์ เพลงมอญแท้ ๆ แต่เดิมเป็นเพลงอัตราสองชั้นและเพลงเร็วชั้นเดียว (ไตรตรึงษ์ พลอยม่วง, 2565) ชุมชนชาวไทยเชื้อสายมอญที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักและสามารถดำรงไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมดั้งเดิมได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะวัฒนธรรมดนตรีปี่พาทย์มอญ อาทิ วงปี่พาทย์มอญคณะแหยมศิลป์ในตำบลเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี บรรเลงแต่เพลงมอญแท้ ๆ ที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษจากรุ่นสู่รุ่นเป็นต้น (สุจินต์ ศรีนรเศรษฐ์ และขำคม พรประสิทธิ์, 2559) ดนตรีมอญและเพลงมอญนับได้ว่ามีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมดนตรีไทยและเพลงไทยมาตั้งแต่อดีต จะเห็นได้ว่าเพลงไทยสำเนียงมอญมีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาด้วยท่วงทำนองของเพลงมอญนั้นมีแนวจังหวะที่ช้าและมีลีลาของทำนองที่อ่อนหวาน ครูดนตรีไทยจึงได้นำสำเนียงมอญมาสอดแทรกไว้ในเพลงไทยหลายเพลง เช่น เพลงมอญดูดาว เพลงมอญอ้อยอิ่ง เพลงมอญชมจันทร์ ฯลฯ เพลงสุดสงวนเป็นเพลงไทยสำเนียงมอญทำนองเก่าที่มีท่วงทำนองไพเราะและได้รับความนิยมนำไปบรรเลงขับร้องกันอย่างแพร่หลายอีกทั้งนักดนตรีไทยได้นำทำนองไปประพันธ์เป็นทางเดี่ยวเครื่องดนตรีมากมายหลายทางด้วยกัน ทางเดี่ยวจะเข้ที่สำคัญเป็นที่นิยมเดี่ยวกันแพร่หลาย เช่น เดี่ยวจะเข้เพลงสุดสงวนสามชั้นทางครูแอบ ยุวนวณิชย์ เดี่ยวจะเข้เพลงสุดสงวนสามชั้นทางครูระตี วิเศษสุรการ เดี่ยวจะเข้เพลงสุดสงวนสามชั้นทางครูแสวง อภัยวงศ์ ฯลฯ ผู้สร้างสรรค์ประพันธ์ทางเดี่ยวจะเข้เพลงสุดสงวน สามชั้น สำเนียงมอญ โดยมีแรงบันดาลใจจากท่วงทำนองที่ไพเราะของเพลงสุดสงวนสามชั้นและอัตลักษณ์สำเนียงมอญที่พบในเพลงไทยสำเนียงมอญ ทางเดี่ยวจะเข้เพลงสุดสงวน สามชั้น สำเนียงมอญนี้ผู้สร้างสรรค์ประพันธ์ขึ้นตามหลักการประพันธ์เพลงไทยของ มนตรี ตราโมท (2538) หลักการประพันธ์เพลงไทยว่าด้วยวิธีการประพันธ์ทำนองขึ้นใหม่โดยอาศัยเพลงเดิม โดยการนำทำนองเดิมมาเป็นแนวทางในการประพันธ์ทางเปลี่ยนหรืออาจทำให้เป็นสำเนียงภาษาต่าง ๆ ผู้แต่งบรรจุโน้ตให้ครบห้องเพลงตามที่ต้องการให้เสียงลูกตกเป็นเสียงเดิมตามทำนองหลักและประดิษฐ์ทำนองใหม่ให้ไพเราะแปลกใหม่ไปจากของเดิม ผู้สร้างสรรค์ได้ประพันธ์ทางเดี่ยวจะเข้ขึ้นจากโครงสร้างทำนองหลักเพลงสุดสงวน สามชั้น โดยการแปรทำนองให้มีสำนวนเป็นทางเดี่ยวจะเข้ตามคุณลักษณะของเพลงเดี่ยวที่พึงมีสอดคล้องกับ ดุษฎี มีป้อม (2563) กล่าวว่าการแปรทำนองเพลงเดี่ยวจะต้องแตกต่างจากการแปรทำนองทั่วไปที่เรียกว่าทางธรรมดาซึ่งเป็นทางสำหรับดำเนินทำนองในเพลงหมู่ ถึงแม้ว่าสำนวนกลอนทางเดี่ยวจะมีความพิเศษแตกต่างจากเพลงต้นรากจนแทบเป็นคนละเพลง แต่ก็ยังคงต้องมีทำนองที่เป็นทำนองเรียบง่ายอย่างทางธรรมดาสอดแทรกอยู่บ้างตามความเหมาะสม และสอดคล้องกับ ธรินทร์ธร พงษ์ลือเลิศ (การสื่อสารส่วนบุคคล, 4 พฤษภาคม 2566) กล่าวถึงการเลือกใช้กลวิธีและกลวิธีพิเศษในการประพันธ์ทางเดี่ยวจะเข้ว่า การเลือกใช้กลวิธีต่าง ๆ ในการประพันธ์มีความสัมพันธ์กับสำนวนกลอนในแต่ละประโยคและทำนองหลักเพลงสุดสงวน สามชั้นนั้นมีทั้งประโยคที่เป็นทางพื้นและประโยคที่บังคับทาง ดังนั้นการประพันธ์ทางเดี่ยวจึงต้องคำนึงถึงลักษณะของเพลงในแต่ละประโยค การประพันธ์ทางเดี่ยวนั้นต้องวิเคราะห์โครงสร้างทำนองหลักของเพลงที่นำมาประพันธ์ด้วยว่า มีทางพื้นทางกรอที่ใดบ้าง หากเป็นเพลงทางพื้นทั้งหมดก็สามารถ

ประดิษฐ์สำนวนได้ตามใจผู้ประพันธ์ แต่ถ้าพบว่ามีทางบังคับด้วยก็ต้องประดิษฐ์สำนวนให้เหมือนหรือใกล้เคียงกับทำนองหลักที่บังคับไว้จึงจะเหมาะสม

วัตถุประสงค์การสร้างสรรค์

เพื่อประพันธ์ทางเดี่ยวจะเข้เพลงสุดสงวน สามชั้น สำเนียงมอญ

ขอบเขตการสร้างสรรค์

1. ด้านเนื้อหา ประพันธ์ทางเดี่ยวจะเข้เพลงสุดสงวน สามชั้น สำเนียงมอญจากโครงสร้างทำนองหลักของเดิม

2. ด้านสถานที่ ผู้สร้างสรรค์ลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านจะเข้ โดยจำแนกเป็นบุคลากรในสังกัดสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา สำนักการสังคีต กรมศิลปากร

3. ด้านบุคคล ผู้สร้างสรรค์กำหนดกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านจะเข้ ดังนี้

3.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในด้านการบรรเลงจะเข้ มีความเชี่ยวชาญเป็นที่ยอมรับนับถือในวงการวิชาการและวงการดนตรีไทย

3.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญในด้านการบรรเลงดนตรีไทย เป็นที่ยอมรับนับถือในวงการดนตรีไทย มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการบรรเลงเพลงเดี่ยว และมีประสบการณ์ในการประพันธ์เพลง

การดำเนินการสร้างสรรค์

1. แนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน

ทางเดี่ยวเพลงสุดสงวน สามชั้น สำเนียงมอญ ประกอบด้วยการบรรเลงเที่ยวแรกและเที่ยวหลังอย่างละเที่ยวเหมือนเที่ยวกลับ การสร้างสรรค์การประพันธ์ทางเดี่ยวจะเข้เพลงสุดสงวน สามชั้น สำเนียงมอญ ผู้สร้างสรรค์ได้ประพันธ์สำนวนกลอนทางเดี่ยวจะเข้ขึ้นใหม่จากโครงสร้างทำหนองหลักสามชั้นของเดิม โดยมีแรงบันดาลใจจากความไพเราะของสำเนียงมอญที่ปรากฏในเพลงไทยหลายเพลง อีกทั้งผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดุษฎี มีป้อม ได้ให้ข้อคิดเป็นแนวทางกับผู้สร้างสรรค์ไว้ว่า “ทางเดี่ยวจะเข้เพลงสุดสงวน สามชั้นนั้นมีหลายทางหลายสำนวนด้วยกัน แต่ละทางก็ล้วนแล้วแต่มีสำนวนที่ไพเราะและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว บางทางสำนวนกลอนมีความอ่อนหวาน เรียบร้อย สง่า อวดการผูกกลอนที่แยบคาย บางทางก็มีความโลดโผน กระชับ และมีแนวทำนองที่รวดเร็วเน้นความคล่องแคล่วและแม่นยำ ซึ่งแต่ละทางมีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือการอวดทางหรือการผูกกลอนและอวดฝีมือของผู้บรรเลง แต่ยังไม่มีผู้ใดคิดประพันธ์ทางเดี่ยวจะเข้เพลงสุดสงวน สามชั้นที่เป็นสำเนียงมอญ ซึ่งเพลงสุดสงวนก็เป็นเพลงไทยสำเนียงมอญอยู่แล้วจึงมีความน่าสนใจในการนำมาประดิษฐ์ทางเดี่ยวจะเข้ที่มีสำเนียงมอญขึ้น” (การสื่อสารส่วนบุคคล, 4 พฤษภาคม 2566) โดยทางเดี่ยวจะเข้เพลงสุดสงวน สามชั้น สำเนียงมอญที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่นี้ยังคงรูปแบบการประพันธ์ทางเดี่ยวแบบ “จารีต” ไว้ตามขนบเช่นเดิมจากโครงสร้างทำนองหลัก

การประพันธ์ให้บรรเลงเที่ยวแรกและเที่ยวหลัง เที่ยวแรกมีลักษณะเป็นทำนองทางเก็บสลับทางกรอและสอดแทรกสำเนียงมอญไว้ในแต่ละช่วง ส่วนเที่ยวหลังสำแดงสำเนียงมอญ 4 ประโยค มีลักษณะเป็นสำนวนกลอนทางกรอที่มีท่วงทำนองอ่อนหวาน หลังจากนั้นสำนวนกลอนมีลักษณะเป็นทางพื้นหรือทางเก็บที่มีความกระชับของแนวการบรรเลงกว่าเที่ยวแรกโดยสอดแทรกท่วงทำนองที่เป็นสำเนียงมอญไว้ในแต่ละประโยคและสอดแทรกกลวิธีและกลวิธีพิเศษต่าง ๆ ของจะเข้

ผู้สร้างสรรค์ได้ใช้แนวคิดหลักการการประพันธ์เพลงไทยของ มนตรี ตราโมท คือการประพันธ์ทำนองขึ้นใหม่โดยอาศัยเพลงเดิม โดยการนำทำนองเพลงเดิมมาเป็นแนวทางในการประพันธ์ทางเปลี่ยนหรืออาจทำให้เป็นสำเนียงภาษาต่าง ๆ เพื่อใช้ในการสร้างสรรค์การประพันธ์ทางเดี่ยวจะเข้เพลงสุดสงวน สามชั้น สำเนียงมอญ แนวคิดในการประดิษฐ์สำนวนกลอนทางเดี่ยวจะเข้ใช้หลักการสำคัญที่ควรพิจารณาในการประดิษฐ์สำนวนกลอนจะเข้การประดิษฐ์สำนวนกลอนจะเข้ 6 ประการ คือ (ขำคม พรประสิทธิ์, 2560)

1.1 กลอนที่ประดิษฐ์อาจซับซ้อนหรือไม่ก็ได้แต่ทำนองบางช่วงควรมีทำนอง “จาว ๆ” ให้ปรากฏอยู่บ้าง กลอนเพลงต้องสอดคล้องไปกับทำนองหลักหรือแสดงทำนองหลักรูปแบบทำนองจาว ๆ

1.2 กลอนจะเข้ควรแสดงความสามารถในการใช้เสียงที่มีอยู่จำนวนมากให้ครบถ้วน หากดำเนินกลอนไปทางสียงสูงต้องไปให้สุดทางแล้ววกลงมาทางเสียงต่ำก็ต้องใช้เสียงไปให้สุดเช่นกัน ยกเว้นผู้ประพันธ์มีทำนองเฉพาะถือเป็นอีกกรณีหนึ่ง

1.3 กลอนจะเข้ที่ดีควรมีทำนองที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างวรรคย่อย กล่าวคือวรรคท้ายและวรรครับควรสัมพันธ์กันคล้ายประโยคถามตอบ เพราะความสัมพันธ์กันระหว่างกลอนที่อยู่ใกล้ชิดติดกัน ย่อมทำให้อัตราส่วนของพยางค์เสียงมีความลงตัว

1.4 มีการสอดแทรกกลวิธีการบรรเลงที่มีลักษณะเฉพาะของจะเข้ ได้แก่ การดีดทิงนอย การดีดรูดสายลวด การดีดกระทบสามสายหรือดีดฉ่าง เป็นต้น ให้ปรากฏในทำนองเพลงบางช่วงบางตอนด้วย

1.5 กลอนจะเข้ที่ดีควรหลีกเลี่ยงการหักสำนวนอย่างซอด้วง ซออู้ หรือการดีด “หลบเสียงไปมา” กล่าวคือการใช้เสียงไม่เหมาะสมตามที่ควรจะเป็น

1.6 กลอนที่ใช้สำหรับการบรรเลงรวมวงไม่ควรใช้สำนวนทางเดี่ยวมาบรรเลงร่วม กลวิธีที่สามารถเลือกใช้ในการบรรเลงทั่วไป ได้แก่ การดีดเก็บ การดีดรัว การดีดทิงนอย การดีดสะบัดเสียงเดียว สะบัดสองเสียง สะบัดสามเสียง การดีดกระทบสามสาย การดีดรูดสายลวด การดีดปริบ กลวิธีพิเศษที่ใช้สำหรับเพลงเดี่ยว ได้แก่ การดีดขยี้ การดีดตบสาย การดีดรัวรูด การดีดรูดสายเป็นเสียง “ติ๋ว” การดีดตบสายเป็นเสียง “แต๋ว”

แนวคิดในการประพันธ์ทางเดี่ยวจะเข้และการประดิษฐ์สำนวนกลอนสำหรับจะเข้ของ ธรินทร์ธร พงษ์ลือเลิศ (การสื่อสารส่วนบุคคล, 4 พฤษภาคม 2566) ด้านการตกแต่งสำนวนกลอนจะเข้ให้แสดงเอกลักษณ์ความเป็นจะเข้ด้วยกลวิธีเฉพาะของจะเข้ ได้แก่ การดีดกระทบสาย หรือทำนองหลักห่าง ๆ ต้องสอดแทรกเอกลักษณ์ คือ การดีดทิงนอย แนวคิดของณรงค์ เขียนทองกุล (2561) ด้านการประดิษฐ์สำนวนกลอนทางเดี่ยวจะเข้ให้เต็มศักยภาพ คือ การใช้เสียงที่มีอยู่จำนวนมากของจะเข้ให้ได้ครบหรือใช้ให้มากที่สุด การสร้างทำนองเดี่ยวของจะเข้ซึ่งเป็นเครื่อง

ดีดและเครื่องตีมีข้อจำกัดคือการทำเสียงยาวต่อเนื่องไม่ได้ เสียงขาดหายไปตามการบรรเลงของแต่ละเสียง และไม่อาจสร้างทำนองเดี่ยวแบบทางหวานหรือทางร้องอย่างเครื่องเป่า จึงต้องสร้างทำนองเครื่องดีดไปตามแนวทางของเครื่องดีดมีความคล้ายคลึงกับแนวทางของการเดี่ยวระนาดเอก แต่ต้องสอดแทรกแนวทางของจะเข้ไว้ในทำนองเพลงด้วย ใช้การดีดรัวเพื่อประดิษฐ์เสียงยาว คุณลักษณะเสียงพิเศษของจะเข้ คือ การดีดทิงนอย การกระทบสายที่จะต้องสอดแทรกอยู่ในทำนองว่าจะเป็นสำนวนทางบรรเลงทั่วไปหรือทางเดี่ยว

แนวคิดทฤษฎีบันไดเสียงดนตรีไทยของ มานพ วิสุทธิแพทย์ (2556) มาวิเคราะห์บันไดเสียงในการประพันธ์ การเลือกใช้กลุ่มเสียงและบันไดเสียงของเพลงที่จะเดี่ยวต้องคำนึงถึงกลุ่มเสียงที่เป็นหลักจากโครงสร้างทำนองหลัก ใช้โน้ตเสียงหลักอยู่ในกลุ่มเสียงของทำนองเพลงเป็นหลัก จะมีบางทำนองที่มีโน้ตที่เป็นเสียงจรผ่านเข้ามาได้เพื่อทำให้ทำนองเพลงเดี่ยวนั้นไพเราะ แนวทางในการวิเคราะห์บันไดเสียงเพลงสุดสงวน สามชั้น และผู้สร้างสรรค์ใช้ทฤษฎีบันไดเสียงดนตรีไทยของมานพ วิสุทธิแพทย์ (2556) มาวิเคราะห์และกำหนดบันไดเสียงในการประพันธ์ทางเดี่ยวจะเข้เพลงสุดสงวน สามชั้น สำเนียงมอญ กำหนดโน้ตสำหรับทางเครื่องสายและมโหรีเทียบกับการกำหนดโน้ตฆ้องวงใหญ่ลูกยอดเท่ากับเสียง ฟา

2. กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน

2.1 การกำหนดแนวคิด

ศึกษางานสร้างสรรค์ งานวิจัย เอกสาร ตำรา บทความที่เกี่ยวข้องงานสร้างสรรค์ รวบรวมข้อมูลและจัดทำข้อมูล แยกหมวดหมู่ เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลเพื่อนำมากำหนดแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างสรรค์ผลงาน

2.2 การออกแบบร่าง

กำหนดกรอบแนวคิด ลักษณะของผลงาน ขั้นตอนในการสร้างสรรค์งผลงาน การวิเคราะห์สังเคราะห์สรุปผล และประโยชน์ในการนำไปใช้ ดังนี้

ตารางที่ 1 กรอบแนวคิดการประพันธ์ทางเดี่ยวจะเข้เพลงสุดสงวน สามชั้น สำเนียงมอญ

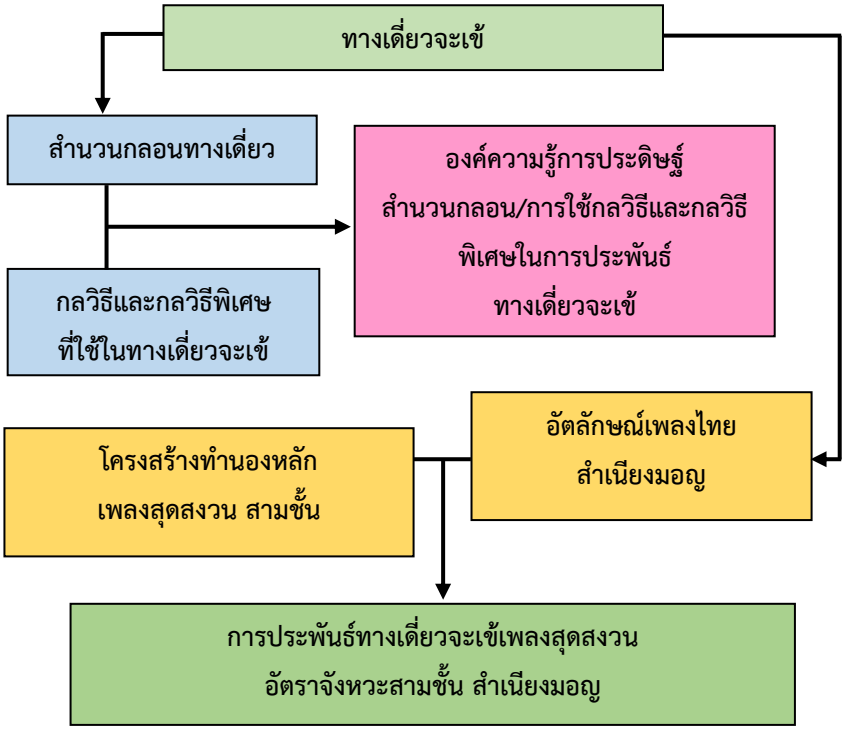

หมายเหตุ. โดย อธิพัชร์ สุวรรณวัฒนะ, 2566.

2.3 การพัฒนาแบบ

ค้นความข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งข้อมูลอื่น ๆ การลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ วิเคราะห์ประเด็นปัญหาที่พบในการสร้างสรรค์ผลงานเพื่อนำข้อมูลมาปรับแก้ไขพัฒนาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิด

2.4 การก่อสร้าง

นำข้อมูลที่ได้ศึกษามาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ทางเดี่ยวจะเข้เพลงสุดสงวน สามชั้น สำเนียงมอญโดยการสร้างสรรค์ผลงานตามกรอบแนวคิด/ ทฤษฎีที่นำมาใช้เป็นลำดับตามขั้นตอน

2.5 การเก็บรายละเอียด

ได้รับการวิพากย์ผลงานสร้างสรรค์ทางเดี่ยวจะเข้เพลงสุดสงวน สามชั้น สำเนียงมอญ จากผู้ทรงคุณวุฒิ นำข้อเสนอแนะมาแก้ไขปรับปรุงรายละเอียดจนเสร็จสมบูรณ์

2.6 การนำเสนอผลงาน

นำเสนอและเผยแพร่ผลงานทางช่องทางออนไลน์

2.7 การประเมินผล

ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินผลงานสร้างสรรค์ทางเดี่ยวจะเข้เพลงสุดสงวน สามชั้น สำเนียงมอญ ผู้สร้างสรรค์ประพันธ์ทางเดี่ยวจะเข้เพลงสุดสงวน สามชั้น สำเนียงมอญ ขึ้นจากโครงสร้างทำนองหลักของเดิม บันทึกโน้ตด้วยระบบโน้ตไทย และได้รับการตรวจสอบทำนองหลักโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดุษฎี มีป้อม ผู้เชี่ยวชาญด้านดุริยางคศิลป์ไทย ทางเดี่ยวจะเข้เพลงสุดสงวน สามชั้น สำเนียงมอญ ผู้สร้างสรรค์ประพันธ์ทางเดี่ยวจะเข้ในลักษณะเที่ยวแรกและเที่ยวหลัง โดยเที่ยวแรกเป็นทำนองทางพื้นด้วยการดีดเก็บสลับดีดรัว สอดแทรกกลวิธีและกลวิธีพิเศษต่าง ๆ ของจะเข้ ได้แก่ ดีดสะบัด ดีดขยี้ ดีดปริบ ดีดรูดสายลวด ดีดโปรย ดีดกระทบสองสาย และกลวิธีที่เป็นเอกลักษณ์ของจะเข้เด่นชัดคือการดีด “ทิงนอย” การดีดกระทบสามสาย และการสร้างสรรค์กลวิธีพิเศษขึ้นใหม่คือการ “ดีดสะบัดควงเสียง” ที่ได้แรงบันดาลใจจากกลวิธีของการบรรเลงซอและปี่ที่เรียกว่า “นิ้วควง” โดยทางเดี่ยวจะเข้เพลงสุดสงวน สามชั้น สำเนียงมอญนี้ได้นำผลการศึกษาที่พบอัตลักษณ์ของสำเนียงมอญในเพลงไทย ได้แก่ การดำเนินทำนองด้วยทางกลางเป็นบันไดเสียงหลัก กลุ่มทำนองย่อยมีลักษณะเรียงเสียง การดำเนินทำนองที่มีเสียงห่างเป็นคู่ 5 การดำเนินทำนองลักจังหวะ (เว้นหลัง) และทำนองย่อยมักจะมีเสียงโน้ตซ้ำ ๆ วิธีการประพันธ์ทำนองเป็นทางเดี่ยวในลักษณะดีดเก็บสลับดีดรัว สอดแทรกอัตลักษณ์เพลงไทยสำเนียงมอญอยู่ในวรรคต่าง ๆ ของเพลง และเที่ยวหลังผู้สร้างสรรค์ประพันธ์ทำนองขึ้นต้นความยาว 4 ประโยคให้ท่วงทำนองสำแดง “สำเนียงมอญ” ให้โดดเด่นด้วยการประพันธ์สำนวนกลอนทางกรอสำเนียงมอญ ท่วงทำนองมีลักษณะความอ่อนหวานด้วยการดีดรัวสลับดีดเก็บ จากนั้นเป็นทำนองเก็บสอดแทรกกลวิธีและกลวิธีพิเศษตลอดทั้งท่อนก่อนลงจบในหน้าทับสุดท้ายด้วยการดีดขยี้ในแนวพุ่งและกระชับ

ในส่วนของจังหวะกำหนดให้ทางเดี่ยวจะเข้เพลงสุดสงวน สามชั้น สำเนียงมอญนี้กำกับจังหวะด้วยฉิ่ง โทน รำมะนา และ ลูกเปิงมาง โดยการบรรเลงเที่ยวแรกกำหนดให้ฉิ่งตีด้วยอัตราสามชั้นทั้งหมด และโทน รำมะนา ตีด้วยหน้าทับปรบไก่สามชั้นทั้งหมด การบรรเลงเที่ยวหลังในช่วงแรกเป็นสำนวนที่สำแดงสำเนียงมอญมีความยาว 4 ประโยค กำหนดให้ฉิ่งตีด้วยอัตราสองชั้นตั้งแต่ประโยคที่ 1 – 4 ใช้ลูกเปิงมางตีด้วยหน้าทับมอญตั้งแต่ประโยคที่ 1 – 4 หลังจากนั้นเป็นทำนองทางพื้นจึงใช้โทน รำมะนาตีด้วยหน้าทับปรบไก่สามชั้นตามเดิมจนจบเพลง

ตารางที่ 2 โน้ตทางเดี่ยวจะเข้เพลงสุดสงวน สามชั้น สำเนียงมอญ

เที่ยวแรก

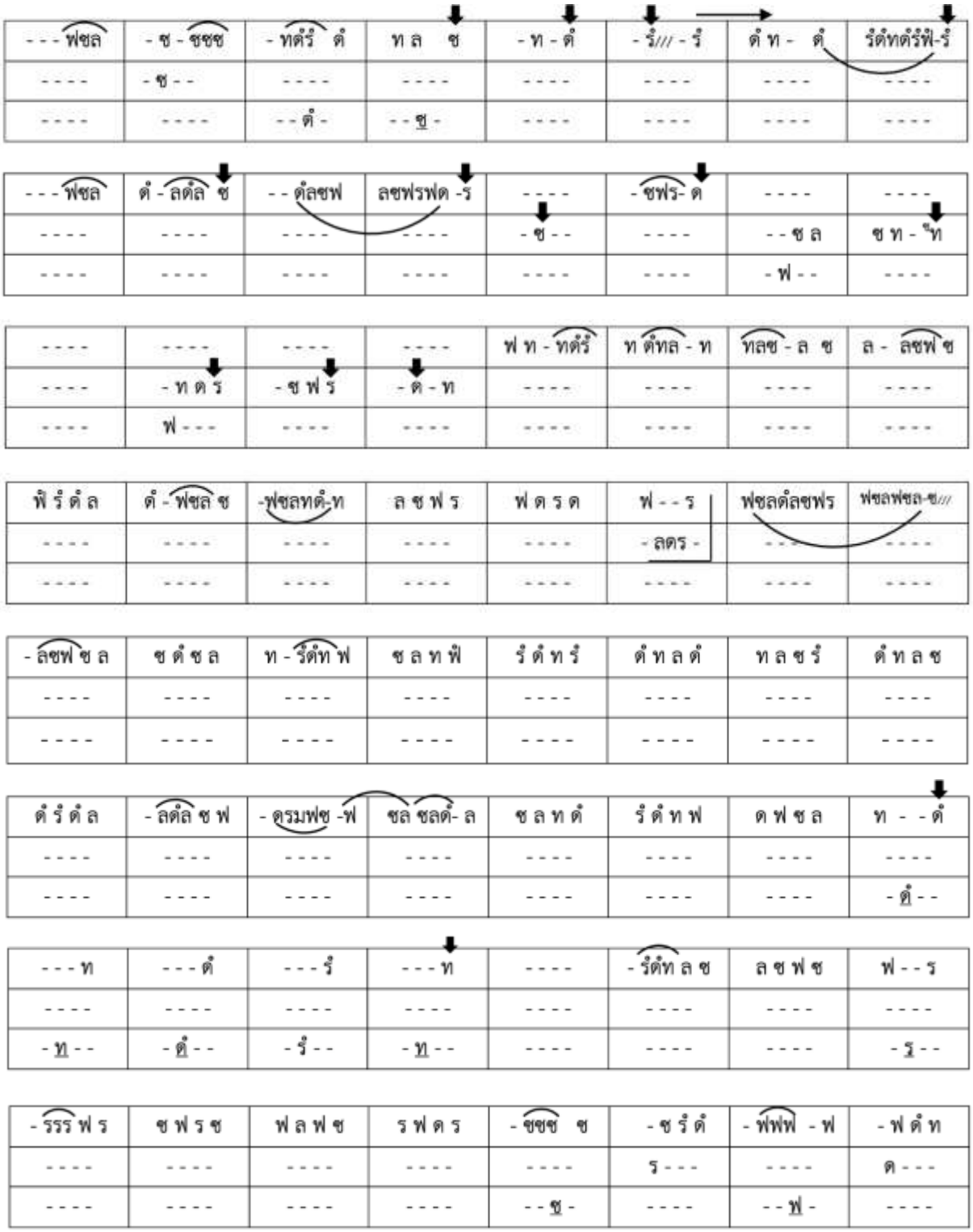

หมายเหตุ. โดย อธิพัชร์ สุวรรณวัฒนะ, 2566.

ตารางที่ 2 โน้ตทางเดี่ยวจะเข้เพลงสุดสงวน สามชั้น สำเนียงมอญ (ต่อ)

ฟ ร ำ - ร ร ร ำ	ด ำ ท ด ำ ร	ฟ ซ ำ ฟ ร ำ	- ร ฟ ร ำ ด ำ ท	- ล ซ ฟ ซ ล	ท - ล ท ด ำ ท	- ฟ ซ ล ท ด ำ ท	ด ร ำ ด ร ำ ฟ - ร ำ
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

- ซ ซ ซ ซ ด ำ	ท ล ท ด ำ	ท ล ร ำ ล	ท ด ำ ร ำ ฟ	ซ ล ท ฟ	ซ ล ท ซ	ล ท ด ำ ล	ท ด ำ ร ด ำ
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

ท ล ด ำ ท	ร ำ ด ำ ฟ ร ำ	ฟ ท ร ำ ด	ร ำ ซ ด ำ ท	ร ำ ด ำ ท ร ำ	ด ำ ท ล ท	ล ซ ฟ ร ำ	ด ำ ท ล ซ
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

ด ร ำ ด ล	ซ ฟ ล ซ	ล ร ซ ฟ	ซ ด ฟ ร	ด ด - ด	ฟ - - ร	ซ ฟ ร ฟ	ซ ล - ซ
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- ด - -	- ล ด -	- - - -	- - - -
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- ฎ - -	- - - -	- - - -	- - - -

เที่ยวหลัง

- - - -	- ฟ - ซ	- ล ซ ฟ	- ซ - -	ล ซ ฟ ร	- ด - -	- - ร ด	- ด - ซ
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ท	- - - -	ท - - -
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

- - - ฟ ร	- - - -	ด ร ฟ ซ	ล ซ ฟ ร	- - ล ซ	ฟ ร - -	- ฟ - ล	ซ ฟ ซ ท
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

- - - -	ฟ ท ด ำ ร ำ	ฟ ซ ำ ฟ ร ำ	- ด ำ - ท	ฟ ร ำ - ด ำ	- ท - ล	ซ ฟ - ซ	- - - -
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

- ล - -	ด ำ ล - ซ	- - - ฟ	- ร - -	- ด - -	- - - ร	ฟ ซ ล ฟ	- ซ - -
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	ซ ล ด -	- - - -	- - - -
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

หมายเหตุ. โดย อธิพัชร์ สุวรรณวัฒนะ, 2566.

ตารางที่ 2 โน้ตทางเดี่ยวจะเข้เพลงสุดสงวน สามชั้น สำเนียงมอญ *(ต่อ)*

- ลซฟ ซ ล	ซ ด ซ ล	- ลซฟ ซ ล	ซ ล ท ฟ	ร ด ท ร	ด ท ล ด	ท ล ซ ท	ล ซ ฟ ซ
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

ด ร ด ล	ด ล ซ ฟ	ด ฟ ซ ฟ	ล ซ ด ล	ซ ฟ ซ ฟ	ซ ฟ ล ซ	ล ซ ท ล	ด ท ร ด
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

ด - - -	- ด ร ด	ด - - -	- ท ด ท	ด ร ฟ ซ	ล - - ท	ด ท ล ซ	ฟ - - ร
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
- ท ด ท	ด - - -	- ร ฟ ร	ด - - -		- ท - -	- - - -	- ร - -

- รรร ฟ ร	ซ ฟซล - ซ	ฟซลทดำ - ท	ดำรำ ดำรำฟำ-รำ	ฟ ล ร ด	ร ฟ ร ด	- ลซฟ ซ ล	ท ฟ ด ท
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

ด - - ฟ	ด - - ร	ด - - ด	ด - - ท	ล ฟ ซ ล	ท ซ ล ท	ด - - -	- - - ร///
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
(- ด ฟ -)	(- ด ร -)	(- ด ด -)	(- ด ท -)	- - - -	- - - -	- ซ ล ท	ด ร - -

ซ ล ท ด	ท ล ท ด	- - - -	- - - -	- - - -	- ล ซ ฟ	ด - - -	- - - ด
- - - -	- - - -	ซ ล ท ด	ท ล ท ด	ซ - - -	- - - -	- - - -	- - - -
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- ด ท ล	ด - - -	- ฟ ซ ล	ท ด - -

ท ล ซ ซ	ฟ ร ด ฟ	ร ด ท ร	ด ท ฟ ท	ล ซ ฟ ร	ด ท ล ท	ล ซ ฟ ร	ด ท ล ซ
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

- ด - ล	- ด - ซ	ซลทดทลซ	ลทดทลซฟร	- - - -	- - - ร	ดลซลซฟร	ฟซลฟซล- ซ
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ซซล	- ด - -	- - - -	- - - -
ด - ล -	ด - ซ -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

หมายเหตุ. โดย อธิพัชร์ สุวรรณวัฒนะ, 2566.

สัญลักษณ์แทนกลวิธีกลวิธีที่ใช้ในการสร้างสรรค์ทางเดี่ยวจะเข้าเพลงสุดสงวน อัตราสามชั้น สำเนียงมอญนี้ ประกอบด้วย ดีดสะบัด ดีดรัว ดีดขยี้ ดีดทิงนอย ดีดโปรย ดีดกระทบสองสาย ดีดกระทบสามสาย ดีดรูดสายลวด และดีดตบสาย แสดงด้วยสัญลักษณ์ในการบันทึกโน้ตดังนี้

ดีดรัว	แทนด้วย	X
ดีดสะบัด	แทนด้วย	XXX
ดีดขยี้	แทนด้วย	XXXXXX
ดีดทิงนอย	แทนด้วย	X
ดีดกระทบสองสาย	แทนด้วย	X
ดีดกระทบสามสาย	แทนด้วย	X
ดีดตบสาย	แทนด้วย	(X X)
ดีดรูดสายลวด	แทนด้วย	XXXX
ดีดปริบ	แทนด้วย	X///
ดีดสะบัดควงเสียง	แทนด้วย	

3. อัตลักษณ์ผลงานสร้างสรรค์

3.1 กลวิธีพิเศษ “การสะบัดควงเสียง”

ผู้สร้างสรรค์ได้ประดิษฐ์กลวิธีการดีด “สะบัดควงเสียง” โดยได้แนวคิดมาจากการใช้นิ้วควงของซอและปี่ ซึ่งปรากฏอยู่ในทำนองเดี่ยวจะเข้เที่ยวแรก ดังนี้

ตารางที่ 3 โน้ตทางเดี่ยวจะเข้เพลงสุดสงวน สามชั้น สำเนียงมอญ

พิ รำ ดำ ล	ดำ - พ่ซล ช	-พ่ซลทดำ-ท	ล ช พ่ ร	พ่ ด ร ด	พ่ - - ร	พ่ซลดำลชพ่ร	พ่ซลพ่ซล-ช///
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- ลดร -	- - -	- - - -
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

หมายเหตุ. โดย อธิพัชร์ สุวรรณวัฒนะ, 2566.

ประโยคที่ 4 วรรคแรกในห้องที่ 1 ใช้การดีดเรียงเสียงจากเสียงสูงลงมาและสะบัดขึ้นสามเสียงในห้องที่ 2 จากนั้นใช้การดีดขยี้ในห้องที่ 3 ในลักษณะเรียงเสียงขึ้นเช่นเดียวกับการสะบัดในห้องที่ 2 และในห้องที่ 4 ดีดเรียงเสียงลงเช่นเดียวกับห้องที่ 1

วรรคหลังห้องที่ 5 – 6 ดีดเก็บและไล่เสียงลงมาที่สายทุ้ม และผู้สร้างสรรค์ได้ประดิษฐ์กลวิธีการดีด “สะบัดควงเสียง” โดยได้แนวคิดมาจากการใช้นิ้วควงของซอและปี่ จากนั้นจึงดีดขยี้ต่อเนื่องในห้องที่ 7 – 8 ลักษณะการขยี้เป็นการขยี้ไล่เสียงขึ้น 4 เสียงและไล่เสียงลง 4 เสียง จากนั้นขยี้แบบขมวดท้ายประโยคโดยไล่เสียงขึ้นสามเสียงซ้ำกัน 2 ครั้ง และลงท้ายด้วยกลวิธีดีดปริบเสียงซอลตามลูกตกทำนองหลัก

3.2 ทำนองสำเนียงมอญที่ปกปิดทำนองต้นรากเดิม

ในทางเดี่ยวจะเข้เพลงสุดสงวน สามชั้น สำเนียงมอญ ที่ผู้สร้างสรรค์ได้ประพันธ์ขึ้นมีลักษณะเป็นทำนองสำเนียงมอญที่ปกปิดทำนองต้นรากเดิม ซึ่งทำนองลักษณะนี้พบมากในเพลงเดี่ยว สำเนียงต่าง ๆ โดยผู้ประพันธ์นิยมประพันธ์ทางเปลี่ยนเป็นสำเนียงนั้น ๆ ซึ่งในเพลงเดี่ยวสุดสงวนที่สร้างสรรค์ขึ้นนี้ ปรากฏอยู่ในทำนองเดี่ยวเที่ยวหลังตั้งแต่ประโยคที่ 1 – 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 สามชั้นเที่ยวหลัง

ประโยคที่ 1

- - - -	- ฟ - ซ	- ล ซ ฟ	- ซ - -	ล ซ ฟ ร	- ด - -	- - ร ด	- ด - ซ
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ท	- - - -	ท - - -
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

ประโยคที่ 2

- - - ฟร	- - - -	ด ร ฟ ซ	ล ซ ฟ ร	- - ล ซ	ฟ ร - -	- ฟ - ล	ซ ฟ ซ ท
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

ประโยคที่ 3

- - - -	ฟ ท ด ร	ฟ ซ ฟ ร	- ด - ท	ฟ ร - ด	- ท - ล	ซ ฟ - ซ	- - - -
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

ประโยคที่ 4

- ล - -	ด ล - ซ	- - - ฟ	- ร - -	- ด - -	- - - ร	ฟ ซ ล ฟ	- ซ - -
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	ซ ล ด -	- - - -	- - - -
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

หมายเหตุ. โดย นายอธิพัชร์ สุวรรณวัฒนะ (2566)

การประพันธ์ทางเดี่ยวจะเข้เพลงสุดสงวน สามชั้น สำเนียงมอญนี้เป็นการสร้างสรรค์การประพันธ์เพลงไทยตามหลักดุริยางคศาสตร์ไทย คือการนำทำนองเพลงเดิมมาเป็นแนวทางในการประพันธ์ให้เสียงลูกตกตรงตามเสียงทำนองหลัก และประดิษฐ์ทำนองใหม่ให้ไพเราะแปลกใหม่ไปจากของเดิม โดยการแปรทำนองให้มีสำนวนเป็นทางเดี่ยวตามคุณลักษณะของเพลงเดี่ยวที่พึงมี ถึงแม้ว่าสำนวนกลอนทางเดี่ยวจะมีความพิเศษแตกต่างจากเพลงต้นรากจนแทบเป็นคนละเพลง แต่ก็ยังคงต้องมีทำนองที่เป็นทำนองเรียบง่ายอย่างทางธรรมดาสอดแทรกอยู่บ้างตามความเหมาะสม การประพันธ์ทางเดี่ยวนั้นต้องวิเคราะห์โครงสร้างทำนองหลักของเพลงที่นำมาประพันธ์ด้วยว่ามีทางพื้นทางกรอที่ใดบ้าง หากเป็นเพลงทางพื้นทั้งหมดก็สามารถประดิษฐ์สำนวนได้ตามใจผู้ประพันธ์ แต่ถ้าพบว่ามีทางบังคับด้วยก็ต้องประดิษฐ์สำนวนให้เหมือนหรือใกล้เคียงกับทำนองหลักที่บังคับไว้จึงจะเหมาะสม

3.3 การแปรทำนองให้แตกต่างกันจากทำนองหลักวรรคที่มีทำนองซ้ำกัน

การสร้างสรรค์การประพันธ์ทางเดี่ยวเพลงสุดสงวน สามชั้น สำเนียงมอญนี้ในทำนองที่ซ้ำกัน ผู้สร้างสรรค์ประพันธ์ทำนองให้มีความแตกต่างกัน จากโน้ตทำนองหลักในประโยคที่ 2 วรรคหลัง ประโยคที่ 8 วรรคหลัง ประโยคที่ 11 วรรคหน้าดังนี้

ตารางที่ 5 ทำนองหลักในประโยคที่ 2 วรรคหลัง ประโยคที่ 8 วรรคหลัง ประโยคที่ 11 วรรคหน้า
ทำนองหลักเพลงสุดสงวน สามชั้น

- ฟ - ท	- - ด ร	- ร - ร	- ด - ท
- ด - ท	- - - ร	- ฟ - ร	- ด - ท

โน้ตทางเดี่ยวเที่ยวแรก ประโยคที่ 2 วรรคหลัง

- - - -	- ซฟร- ด	- - - -	- - - -
- ซ - -	- - - -	- - ซ ล	ซ ท - ิท
- - - -	- - - -	- ฟ - -	- - - -

โน้ตทางเดี่ยวเที่ยวแรก ประโยคที่ 8 วรรคหลัง

- ซซซ ซ	- ซ ร ด	- ฟฟฟ - ฟ	- ฟ ด ท
- - - -	ร - - -	- - - -	ด - - -
- - ซ -	- - - -	- - ฟ -	- - - -

โน้ตทางเดี่ยวเที่ยวแรก ประโยคที่ 11 วรรคหน้า

ท ล ด ท	ร ด ฟ ร	ฟ ท ร ด	ร ซ ด ท
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

โน้ตทางเดี่ยวเที่ยวหลัง ประโยคที่ 2 วรรคหลัง

- - ล ซ	ฟ ร - -	- ฟ - ล	ซ ฟ ซ ท
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

หมายเหตุ. โดย อธิพัชร์ สุวรรณวัฒนะ, 2566.

ตารางที่ 5 ทำนองหลักในประโยคที่ 2 วรรคหลัง ประโยคที่ 8 วรรคหลัง ประโยคที่ 11 วรรคหน้า (ต่อ)

โน้ตทางเดี่ยวเที่ยวหลัง ประโยคที่ 8 วรรคหลัง

ฟ ล ร ด	ร ฟ ร ด	- ลซฟ ซ ล	ท ฟ ด ท
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

โน้ตทางเดี่ยวเที่ยวหลัง ประโยคที่ 11 วรรคหน้า

ท ล ซ ช	ฟ ร ด ฟ	ร ด ท ร	ด ท ฟ ท
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

หมายเหตุ. โดย อธิพัชร์ สุวรรณวัฒนะ, 2566.

องค์ความรู้ที่ได้รับจากงานสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์การประพันธ์ทางเดี่ยวจะเข้เพลงสุดสงวน สามชั้น สำเนียงมอญ จากการรวบรวมข้อมูลจากการเอกสารทางวิชาการ งานวิจัย และงานสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องสามารถจำแนกองค์ความรู้ที่ได้รับเป็นหัวข้อ ดังนี้

1. อัตลักษณ์เพลงไทยสำเนียงมอญ

1.1 บันไดเสียง เพลงไทยสำเนียงมอญจะอยู่ในบันไดเสียงหลักคือบันไดเสียง ท ด ร x ฟ ซ x เพลงสุดสงวน สามชั้น ประกอบด้วย 2 บันไดเสียง ได้แก่ บันไดเสียงหลัก ท ด ร x ฟ ซ x และ ฟ ซ ล x ด ร x

1.2 มีทำนองเท่าเพลงสุดสงวน สามชั้น เป็นเพลงไทยสำเนียงมอญประเภทหน้าทับปรบไก่ มี 6 จังหวะหน้าทับ ขึ้นต้นเพลงด้วยทำนอง “เท่า” ในจังหวะหน้าทับที่ 1 ลักษณะของเท่าเป็นเท่าแบบครึ่งจังหวะ และจังหวะหน้าทับที่ 5 เป็นทำนองเท่าแบบเท่าเต็ม

1.3 โครงสร้างของเพลงที่มีทำนองซ้ำกัน การซ้ำทำนองที่มีทั้งการซ้ำกันของประโยค และการซ้ำทำนองในวรรคหรือพยางค์ของเพลง

1.4 กลุ่มทำนองย่อยมีลักษณะเรียงเสียง ทั้งโน้ตที่เรียงเสียงขึ้นและเรียงเสียงลง

1.5 ทำนองย่อยแบบลักจังหวะ

2. องค์ความรู้ด้านการประพันธ์ทางเดี่ยวจะเข้

การประพันธ์ทางเดี่ยวจะเข้มีองค์ประกอบในด้านการประพันธ์สำนวนกลอนที่ต้องผสมผสานกันระหว่างสำนวนที่มีความเรียบง่าย สำนวนกลอนโลนโผน และอาจมีสำนวนที่สำแดงสำเนียงของเพลงต่าง ๆ จะเข้เป็นเครื่องดนตรีที่มีช่วงเสียงกว้างมากทำให้การดำเนินกลอนมีความหลากหลาย การประพันธ์สำนวนกลอนควรใช้เสียงในช่วงต่าง ๆ ให้หมด กล่าวคือการดำเนินกลอนเมื่อบรรเลงไปทางเสียงสูงก็ควรใช้เสียงสูงให้

หมดจนไม่สามารถที่จะไปต่อได้จึงวกกลับลงมา ในทำนองเดี่ยวกันหากดำเนินกลอนลงไปทางเสียงต่ำก็ควรที่จะใช้เสียงต่ำไปจนสุดแล้วจึงวกกลับขึ้นมา

เอกลักษณ์ของจะเข้คือการดีดกระทบ “สายลวด” ที่ไม่ปรากฏในเครื่องดนตรีประเภทอื่น การประพันธ์ทางเดี่ยวจะเข้จึงต้องแสดงเอกลักษณ์ความเป็นสำนวนกลอนจะเข้ให้เด่นชัดด้วยการสอดแทรกกลวิธีและกลวิธีพิเศษของจะเข้ โดยเฉพาะกลวิธีที่ใช้สายลวด ได้แก่ การดีดทิงนอย การดีดกระทบสามสาย การดีดตบสาย การดีดรูดสายลวด ในการประพันธ์ทางเดี่ยวนอกจากจะมีสำนวนกลอนที่ประดิษฐ์ให้มีความพิเศษกว่าสำนวนที่ใช้บรรเลงทั่วไปก็ควรมีสำนวนกลอน “จาว ๆ” ใกล้เคียงทำนองหลักปรากฏอยู่ด้วย

ด้านของการประพันธ์สำนวนกลอนในเพลงที่มีสำเนียงต่าง ๆ สามารถสอดแทรกสำเนียงไว้ในประโยคต่าง ๆ ของเพลงตามวัตถุประสงค์ของผู้ประพันธ์ ในเพลงสุดสงวน สามชั้น สำเนียงมอญ ผู้สร้างสรรค์ประพันธ์สำเนียงมอญโดยใช้อัตลักษณ์เพลงไทยสำเนียงมอญ ได้แก่ ทำนองเท่า การซ้ำทำนอง ทำนองเรียงเสียง ทำนองลักจังหวะ มาประพันธ์สำนวนกลอนสอดแทรกกลวิธีและกลวิธีพิเศษของจะเข้ไว้ในประโยคต่าง ๆ ของเพลง และการประพันธ์สำนวนปกปิดทำนองต้นรากไว้ในเที่ยวหลังเพื่อสร้างอรรถรสให้กับท่วงทำนอง การสำแดงสำเนียงต่าง ๆ ยังสามารถใช้เครื่องประกอบจังหวะประเภทเครื่องหนังในการตีหน้าทับสำเนียงนั้น ๆ ในทางเดี่ยวจะเข้เพลงสุดสงวน สามชั้น สำเนียงมอญ ผู้สร้างสรรค์ได้กำหนดให้เที่ยวหลังตั้งแต่ประโยคที่ 1 – 4 ใช้ลูกเปิงมางในการตีหน้าทับมอญเพื่อให้เกิดสีสันของท่วงทำนองสำเนียงที่เด่นชัดมากขึ้น

บทสรุปและอภิปรายผล

สรุป

เพลงสุดสงวน สามชั้น เป็นเพลงไทยสำเนียงมอญประเภทหน้าทับปรบไก่ที่มีลีลาและท่วงทำนองของเพลงที่ไพเราะด้วยเพลงสุดสงวนมีบันไดเสียง คือ ท ด ร X ฟ ซ X และมีการใช้เสียงจร ได้แก่ เสียงมี และเสียงลา ทำหน้าที่เป็นเสียงร่วมในการดำเนินทำนอง มิได้ใช้เป็นเสียงหลัก การประพันธ์ทางเดี่ยวจะเข้เพลงสุดสงวน สามชั้น สำเนียงมอญนี้ผู้สร้างสรรค์ประพันธ์ขึ้นตามหลักการประพันธ์เพลงของ ครูมนตรี ตราโมท คือหลักการประพันธ์เพลงด้วยวิธีการประพันธ์ทำนองขึ้นใหม่โดยอาศัยเพลงเดิม

เพลงสุดสงวน สามชั้นมีสำนวนเพลงที่เป็นลักษณะเฉพาะที่พบในเพลงไทยสำเนียงมอญ คือมีทำนองเท่าซึ่งเป็นทำนองประเภทหนึ่งที่สามารถพบได้ทั่วไปในทำนองเพลงไทยโดยเฉพาะเพลงประเภทหน้าทับปรบไก่ ผู้สร้างสรรค์ได้ประพันธ์ทำนองเท่าในการขึ้นต้นประโยคทางเดี่ยวเที่ยวแรกให้เป็นการดำเนินทำนองเริ่มด้วยวิธีการสะบัดเรียงเสียงและกระทบสองสาย ในพยางค์แรก ต่อด้วยการดีดเรียงเสียงที่พบในอัตลักษณ์เพลงไทยสำเนียงมอญและสอดแทรกเอกลักษณ์ที่สำคัญของ “จะเข้” ไว้อย่างชัดเจน คือการ “ดีดทิงนอย” เลียนเสียงการตีคู่ 8 ของมือฆ้องสำเนียงมอญ สอดแทรกกลวิธีและกลวิธีพิเศษของจะเข้

การอภิปรายผล

วัฒนธรรมดนตรีไทยจัดประเภทเพลงเดี่ยวเป็นเพลงชั้นสูงที่ต้องอาศัยทักษะขั้นสูงในการบรรเลง จารีตของการเรียนเพลงเดี่ยวนอกจากต้องผ่านการเคี่ยวกรำจากครูผู้ถ่ายทอดยังต้องอาศัยการหมั่นฝึกซ้อมทบทวนอย่างมีวินัยยิ่งยวดจนสามารถบรรเลงเพลงเดี่ยวได้อย่างคล่องแคล่ว แม่นยำ ตลอดจนถ่ายทอดอารมณ์ของเพลงผ่านเสียงที่ประดิษฐ์ด้วยความประณีตให้มีคุณภาพเสียงที่ดีเยี่ยมหรือเรียกกันว่า “รสมือ”การสร้างสรรค์การประพันธ์ทางเดี่ยวจะเข้เพลงสุดสงวน สามชั้น สำเนียงมอญ ประพันธ์ขึ้นเป็นสำนวนกลอนทางเดี่ยวให้บรรเลง 2 เที่ยว ด้วยเป็นเพลงท่อนเดียวตามขนบจะบรรเลง 2 เที่ยวเหมือนการบรรเลงกลับต้น แนวการบรรเลงทำนองต่างกัน สอดคล้องกับนริศรา พันธุ์ธาดาพร (2564) ที่กล่าวถึงเพลงสุดสงวน สามชั้นว่า เป็นเพลงที่บรรเลงเที่ยวพื้น 1 เที่ยว และเที่ยวเปลี่ยนอีก 1 เที่ยว หรือที่เรียกว่าทางหวานกับทางเก็บ

เพลงสุดสงวน สามชั้นก็มีทำนองเท่าปรากฏในประโยคต้นของการขึ้นเพลงเป็นลักษณะของเพลงประเภทหน้าทับปรบไก่ และทำนองนองเท่ายังปรากฏอยู่ในวรรคหลังของจังหวะที่ 5 ด้วยเป็นลักษณะทำนองเท่าแบบเท่าเต็ม ประเด็นต่อมาคือลักษณะของกลุ่มทำนองย่อยที่มีลักษณะเรียงเสียงทั้งการเรียงเสียงขึ้นและเรียงเสียงลง การดำเนินทำนองที่มีเสียงห่างเป็นคู่ 4 และคู่ 5 การดำเนินทำนองแบบลักจังหวะโดยทำนองจะเว้นจังหวะหน้าหรือจังหวะหลังให้เป็นทำนองว่าง ๆ และทำนองย่อยมักจะมีเสียงโน้ตซ้ำ ๆ ในวรรคหรือประโยคเพลง

หลักการพิจารณาอัตลักษณ์ของเพลงไทยสำเนียงมอญยังสามารถพิจารณาจากจังหวะหน้าทับด้วย เพราะจังหวะหน้าทับที่ควบคุมก็จะมีจังหวะเฉพาะ บทเพลงเถาสำเนียงมอญจะใช้หน้าทับปรบไก่กำกับจังหวะต่อเมื่อทำนองที่ต้องแสดงสำเนียงมอญช่วงใดก็จะใช้หน้าทับมอญ เช่น ในทางเดี่ยวจะเข้เพลงสุดสงวน สามชั้น สำเนียงมอญที่ผู้สร้างสรรค์ประพันธ์ขึ้นใช้ลูกเปิงมางตีด้วยหน้าทับมอญในทำนองเดี่ยวเที่ยวหลังตั้งแต่ประโยคที่ 1 – 4 หรือมีความยาวเท่ากับ 2 จังหวะหน้าทับ (ปรบไก่) เพื่อสำแดงสำเนียงมอญให้ชัดเจนโดยประพันธ์เป็นสำนวนทางกรอสำเนียงมอญ ทำให้ทางเพลงมีความไพเราะอ่อนหวานแตกต่างจากการประพันธ์ทางเดี่ยวเที่ยวเก็บหรือเที่ยวหลังที่ส่วนใหญ่มักพบว่ามีสำนวนกลอนเป็นทางเก็บทั้งท่อน สอดคล้องกับ ไตรตรึงษ์ พลอยม่วง (2565) อธิบายถึงเพลงมอญและเพลงไทยสำเนียงมอญว่า เพลงมอญเป็นเพลงที่มีท่วงทำนองอ่อนหวานมีจังหวะที่ช้าหรือหวานระคนเศร้า

เพลงสุดสงวน สามชั้น สำเนียงมอญมีโครงสร้างทำนองหลักที่มีทำนองซ้ำกัน 3 แห่ง โดยทั่วไปแล้วเพลงไทยจะพบทำนองที่ซ้ำกันโดยเฉพาะเพลงทางพื้นหรือเพลงไม่บังคับทาง ทำนองที่ซ้ำกันนี้เป็นทำนองที่เปิดโอกาสให้ผู้บรรเลงสามารถแปรทางได้อย่างอิสระ เพลงเดี่ยวหลายเพลงจึงมักประพันธ์ขึ้นจากเพลงทางพื้นที่มีโครงสร้างแบบเปิดสามารถประดิษฐ์และตกแต่งทำนองได้อย่างอิสระตามจินตนาการของผู้ประพันธ์ บางทางมีสำนวนกลอนที่ประพันธ์ปกปิดทางจนไม่รู้ว่าต้นรากมาจากเพลงอะไรแสดงออกถึงภูมิปัญญาของสังคีตาจารย์ผู้ประพันธ์ อัตลักษณ์ของเพลงสำเนียงมอญก็มักมีทำนองที่ซ้ำกัน ทั้งทำนองที่ซ้ำกันของประโยคและการซ้ำกันในวรรคหรือพยางค์ของเพลง เพลงสุดสงวน สามชั้นก็ปรากฏทำนองที่ซ้ำกันอยู่หลายแห่ง ซึ่งในวัฒนธรรมดนตรีไทยมักแปรทำนองที่ซ้ำกันให้มีความแตกต่างกัน วัตถุประสงค์เพื่อให้ท่วงทำนองไม่ซ้ำซาก

จนน่าเบื่อ และยังเป็นการแสดงถึงความสามารถของผู้ประพันธ์และผู้บรรเลงด้วย หากเป็นการบรรเลงรวมวงแล้วมีการผูกกลอนกันแบบปัจจุบันหรือการ “ด้น” ซึ่งหมายถึงการคิดผูกกลอนโดยฉับพลันยิ่งเพิ่มอรรถรสในการบรรเลง เป็นการอวดความรู้ความสามารถและไหวพริบอย่างมีนัยคัญ กล่าวคือการผูกกลอนแบบปัจจุบันโดยมิได้มีการซักซ้อมมาก่อนนี้ในสังคมวัฒนธรรมดนตรีไทยนับว่าผู้ที่ผูกกลอนได้แบบปัจจุบัน และไพเราะตามลักษณะของกลอนแต่ละประเภท หรือสำนวนกลอนที่แตกต่างจากสำนวนกลอนเดิมและต้องเป็นสำนวนกลอนที่มีคุณภาพ คือคุณลักษณะของนักดนตรีไทยที่พึงมี เพลงเดี่ยวโดยเฉพาะเพลงที่มีเพียงท่อนเดียวจะประพันธ์ให้บรรเลง 2 เที่ยวเหมือนกับการบรรเลงกลับต้น หากแต่การกลับต้นนั้นจะต้องมีการดำเนินทำนองหรือสำนวนกลอนที่ต่างกันอย่างชัดเจนจึงจะถือได้ว่าเป็นทางเดี่ยวที่ดี เครื่องดนตรีประเภทดำเนินทำนองที่สามารถทำเสียงยาวอย่างเครื่องสีและเครื่องเป่า ได้แก่ ปี่ ซอด้วง ซออู้ ตามขนบจะบรรเลงเที่ยวแรกด้วย “เที่ยวหวาน” ท่วงทำนองมีความอ่อนหวาน สอดแทรกกลวิธีเฉพาะของเครื่องดนตรีแต่ละประเภท แนวจังหวะค่อนข้างช้าเพื่อให้สอดคล้องกับความสามารถในการทำเสียงที่ยาวผนวกเข้ากับการประดิษฐ์เสียงและกลวิธีพิเศษต่าง ๆ และเที่ยวหลังหรือเที่ยวกลับบรรเลงด้วยการดำเนินทำนองเก็บเรียกว่า “เที่ยวเก็บ” ส่วนเครื่องดนตรีประเภทที่มีเสียงสั้น ได้แก่ ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ฆ้องวงใหญ่ ฆ้องวงเล็ก จะเข้ ขิม ไม่นิยมเรียกว่าเที่ยวหวาน - เที่ยวเก็บ เนื่องด้วย “เที่ยวแรก” แนวจังหวะจะค่อนข้างกระชับ สำนวนกลอนจะดำเนินทำนองห่าง ๆ บ้าง เก็บถี่ ๆ บ้าง สอดแทรกกลวิธีพิเศษ และ “เที่ยวหลัง” ดำเนินทำนองเก็บเป็นส่วนใหญ่และแนวทำนองที่กระชับมากกว่าเที่ยวแรก

ทางเดี่ยวจะเข้เพลงสุดสงวน สามชั้น สำเนียงมอญ ที่ผู้สร้างสรรค์ประพันธ์ขึ้นนี้มีลักษณะเด่นคือเป็นทางเดี่ยวที่มีสำนวนกลอนไม่ซับซ้อนมากนัก เป็นสำนวนกลอนเรียบง่ายที่ตกแต่งด้วยกลวิธีและกลวิธีพิเศษของจะเข้ เที่ยวแรกเป็นทำนองดีดเก็บสลับดีดรัวที่ไม่โลดโผนสำนวนกลอนจะเข้มีการใช้นิ้วในลักษณะเรียงเสียงสอดคล้องกับอัตลักษณ์เพลงไทยสำเนียงมอญที่มักมีทำนองเรียงเสียง หรือมีเสียงของโน้ตซ้ำ ๆ กัน สำนวนเดี่ยวยังคงมีทำนอง “จาว ๆ” เพื่อยังคงสำนวนไว้ให้ใกล้เคียงกับทำนองหลักมากที่สุด ทำนองเที่ยวหลัง 4 ประโยคแรกมีลักษณะเป็นทำนองที่ประดิษฐ์ขึ้นใหม่ในลักษณะสำนวนทางกรอสำเนียงมอญท่วงทำนองที่มีลีลาอ่อนหวาน ผนวกกับการใช้ลูกเปิงมางตีกำกับจังหวะเพื่อสำแดงสำเนียงมอญให้มีความโดดเด่นมากยิ่งขึ้น สำนวนกลอนสอดแทรกด้วยกลวิธีและกลวิธีพิเศษที่ทำให้ทำนองไม่ราบเรียบจนเกินไปด้วยการดีดขยี้ที่ปรากฏในช่วงต่าง ๆ ของเพลงโดยเฉพาะในประโยคสุดท้ายที่เป็นการดีดขยี้ลักษณะโลดโผนต้องอาศัยทักษะความชำนาญของผู้บรรเลงด้วยจังหวะในการบรรเลงเดี่ยวช่วงท้ายสุดของเพลงเป็นทำนองสรุปที่ต้องแสดงศักยภาพของผู้บรรเลง ทางเดี่ยวจะเข้ที่ประพันธ์ขึ้นนี้จึงมีสำนวนที่คละเคล้ากันระหว่างทำนองเรียบง่าย ทำนองที่ใกล้เคียงทำนองหลักหรือทำนองจาว ๆ และทำนองที่ซับซ้อนโลดโผน ทำให้มีทางเดี่ยวจะเข้เพลงสุดสงวน สามชั้น สำเนียงมอญนี้มีอรรถรสที่หลากหลาย

ข้อเสนอแนะ

การประพันธ์ทางเดี่ยวจะเข้เพลงสุดสงวน สามชั้น สำเนียงมอญ เป็นแนวทางในการประพันธ์ทางเดี่ยวจะเข้เพลงไทยสำเนียงมอญเพลงอื่น ๆ ให้กับผู้ที่สนใจ และแนวทางการประพันธ์ทางเดี่ยวจะเข้เพลงสุดสงวน สามชั้น

สำเนียงมอญ อาจเป็นประโยชน์ในการประพันธ์ทางเดี่ยวเพลงสุดสงวน สามชั้น สำเนียงมอญ สำหรับเครื่องดนตรีประเภทอื่น ๆ ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การประพันธ์ทางเดี่ยวจะเข้เพลงสุดสงวน สามชั้น สำเนียงมอญ ได้รับการสนับสนุนทุนงานสร้างสรรค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ขอขอบพระคุณท่านอธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ และคณะกรรมการพิจารณาทุนสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการวิทยาลัยนาฏศิลป ผู้ช่วยศาสตราจารย์กิตติ อัตถาผล ศาสตราจารย์ ดร.ขำคม พรประสิทธิ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดุษฎี มีป้อม อาจารย์อภิชัย พงษ์ลือเลิศ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาริศา ประทีปช่วง อาจารย์ ดร.วัชรมณฑ์ อรัณยะนาค อาจารย์โอภาส ชำนาญกิจ คุณครูชัยรัตน์ วีระชัย คุณครูสุเมธ สุขสวัสดิ์ ว่าที่ ร.ต.อนุชิต เพ็งบุปผา และขอบคุณภาควิชาดุริยางค์ไทย วิทยาลัยนาฏศิลป

รายการอ้างอิง

ขำคม พรประสิทธิ์. (2560). *การดีดจะเข้เบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณรงค์ เขียนทองกุล. (2561). กลวิธีการบรรเลงจะเข้ในเพลงเดี่ยวทะแย สามชั้น. *วารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 25*(1)*, 116 – 117.*

ดุษฎี มีป้อม. (2563). *การประพันธ์ทางดี่ยวระนาดทุ้ม เพลงสุดสงวนอัตราจังหวะสามชั้นและสี่ชั้น.*งานสร้างสรรค์ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์.

ไตรตรึงษ์ พลอยม่วง. (2565). ดนตรี: ปี่พาทย์มอญ. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, 7*(1), 270–282. https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jmbr/article/view/253579/172827

นริศรา พันธุ์ธาดาพร. (2564). เดี่ยวฆ้องวงใหญ่เพลงสุดสงวน สามชั้น ทางครูวิเชียร เกิดผล. *วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, *5*(3), 227.

บุญธรรม ตราโมท. (2545). *ดุริยางคศาสตร์ไทย.* ชวนพิมพ์.

มนตรี ตราโมท. (2538). *ดุริยสาส์น.* ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน).

มานพ วิสุทธิแพทย์. (2556). ทฤษฎีการวิเคราะห์เพลงไทย. สันติศิริการพิมพ์.

สุจินต์ ศรีนรเศรษฐ์ และขำคม พรประสิทธิ์. (2559). วิเคราะห์ลักษณะของเพลงมอญเกาะเกร็ดในวงปี่พาทย์มอญคณะแหยมศิลป์. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 3*(1), 141–153. https://so02.tci-thaijo.org/index.php/faa/article/view/63730/52307